

FYLKESNEMNDENE FOR BARNEVERN OG SOSIALE SAKER, SENTRALENHETEN

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

10.01.2014

Høring - Gjennomføring av Haagkonvensjonen av 1996 om beskyttelse av barn mv.

Vi viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsbrev av 30. september 2013.

Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker har følgende merknader til de spørsmål som berører barnevernsfeltet.

Generelt

Departementet foreslår at Norge tiltrer Haagkonvensjonen 19. oktober 1996 om kompetanse, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid om foreldreansvar og tiltak for beskyttelse av barn.

Fylkesnemndene vil støtte departementets forslag om å tiltre konvensjonen. I dagens samfunn fører økt globalisering til at stadig flere barn har tilknytning til flere stater. Barn i slike situasjoner kan være mer utsatt enn andre barn og Haagkonvensjonen 1996 kan bidra til å sikre disse barna like effektiv beskyttelse som barn som bare har tilknytning til én stat.

Fylkesnemndene opplever i økende grad at barn har tilknytning også til andre land enn Norge, og at spørsmålet om jurisdiksjon kommer opp. Dette gjelder blant annet der foreldrene har utenlandsk statsborgerskap og oppholdsstatus ikke er endelig avklart. En multinasjonalt anerkjent konvensjon som regulerer jurisdiksjonsspørsmålet vil kunne gi legitimitet til de avgjørelser som fattes. Flere av sakene for fylkesnemndene gjelder barn fra land som ikke har tiltrådt konvensjonen. Konvensjonen kan likevel ha en betydelig verdi ved at den signaliserer en standard.

Nærmere om konvensjonen og forslagene

Postadresse
Postboks 8199 Dep
0034 Oslo
sentralenheten@fylkesnemnda.no

Kontoradresse
Schweigaards gate 10
3.etg. 0185 Oslo

Telefon
23 32 10 00
Org no.
995 710 757

Sentralenheten for
Fylkesnemndene

Saksbehandler

Konvensjonen har betydning for foreldreansvar, fast bosted, samvær, vergemål, plassering i fosterhjem og forvaltning av barns formue. Konvensjonen regulerer internasjonal privatrett knyttet til slike beskyttelsestiltak og skal hindre konflikter mellom konvensjonsstatenes ulike rettsregler når det gjelder jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse og fullbyrdelse.

Konvensjonen bestemmer at det er myndighetene i konvensjonsstaten der barnet har såkalt "habitual residence" som har jurisdiksjon til å behandle saker om beskyttelsestiltak. Aktuelle beskyttelsestiltak vil i hovedsak gjelde alle tiltak i barnevernloven kapittel 4, med unntak av tvangsadopsjon etter § 4-20. Konvensjonen bestemmer at kompetent myndighet som hovedregel anvender egen lovgivning. Endelig sikrer konvensjonen at beskyttelsestiltak truffet i en konvensjonsstat, anerkjennes og kan fullbyrdes i andre konvensjonsstater. Etter konvensjonen skal statene etablere et samarbeid gjennom et nettverk av sentralmyndigheter. Konvensjonen vil kunne lette arbeidet med barnevernssaker over landegrensene ved at den blant annet gir tydeligere regler for hvilket land som har jurisdiksjon og for samarbeid mellom konvensjonslandenes barnevernsmyndigheter.

Fylkesnemndene har merket seg de konkrete lovforslagene som gjelder barnevernsområdet. Departementet foreslår å foreta endringer i jurisdiksjonsbestemmelsen i barnevernloven § 1-2. Videre foreslår departementet å lovregulere midlertidig, frivillig fosterhjems plassering i utlandet i ny § 4-4a, samt fosterhjems plassering i Norge på bakgrunn av utenlandsk vedtak. Regler for informasjonsutveksling og samarbeid mellom norske og utenlandske myndigheter foreslås nærmere regulert i ny gjennomføringslov.

Jurisdiksjon

Det foreslås i høringsnotatet å innta i § 2-1 første ledd at barnevernloven også skal gjelde for barn som anses bosatt i Norge. Departementet foreslår å endre første ledd i § 2-1 slik:

"Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder for alle som *er bosatt eller* oppholder seg i riket."

Haagkonvensjonen 1996 har krav om bosted for å treffe langvarig beskyttelsestiltak, med mindre barnets bosted ikke lar seg fastsette eller barnet er flyktning. Departementet uttaler at endringen i første ledd innebærer at det vil være et vilkår om at barnet er bosatt i Norge for at det kan treffes vedtak om omsorgsovertakelse, med mindre barnets bosted ikke lar seg fastsette eller barnet er flyktning.

Endringen vil etter departementets vurdering få praktisk betydning der det er aktuelt å treffe vedtak om omsorgsovertakelse for barn som ikke lenger oppholder seg her, men som fortsatt er bosatt i Norge. Et barn beholder bosted i Norge, selv om barnet har forlatt landet, inntil barnet får nytt bosted. Dette vil særlig kunne få betydning for barn som har foreldre som flykter fra barnevernet ved å dra ut av landet. Avgjørelsesorganet må foreta en konkret vurdering av om barnet anses bosatt i Norge.

Endringen får i følge departementet ikke betydning for barneverntjenestens plikt til å treffe frivillige hjelpetiltak og andre midlertidige tiltak overfor barn som oppholder seg i Norge. Departementet ønsker fortsatt å ha opphold som vilkår for jurisdiksjon for å sikre barn best mulig beskyttelse. Fylkesnemndene vil understreke betydningen av at det fremgår klart av lovttekst og forarbeider hvilken tilknytning til riket som kreves ved de ulike tiltakene etter barnevernlovens kapittel 4.

Departementet uttaler under drøftelsen av behovet for denne lovendringen at det kan diskuteres i hvilken grad fylkesnemnda bør treffe vedtak om omsorgsovertakelse der barnet og foreldrene er i en asylsøkerfase, selv om det kan legges til grunn at Norge har jurisdiksjon til å treffe langvarig tiltak. Fylkesnemndene vil bemerke at det av ulike grunner kan gå lang tid før en asylsøknad er endelig avgjort. Dersom barneverntjenesten får kunnskap om at barn i en asylsøkerfamilie utsettes for grov omsorgssvikt, og foreldrene ikke vil samtykke til frivillige tiltak, kan det være vanskelig å finne akseptable løsninger. Et midlertidig vedtak i en akuttstusjon vil som kjent falle bort dersom ikke begjæring om tiltak er sendt fylkesnemnda innen seks uker.

Fosterhjemsplassering i utlandet

Departementet foreslår å lovregulere en adgang for barneverntjenesten til midlertidig, frivillig fosterhjemsplassering i utlandet i ny § 4-4a, samt fosterhjemsplassering i Norge på bakgrunn av utenlandsk vedtak. Det foreslås ikke å åpne for fosterhjemsplassering i utlandet etter en omsorgsovertakelse vedtatt av fylkesnemnda. Bakgrunnen er blant annet at jurisdiksjonen i sistnevnte tilfeller da vil gå over til plasseringslandet, selv om barneverntjenesten fortsatt vil ha det formelle omsorgsansvaret etter § 4-18.

Fylkesnemndene vil støtte departementets forslag om at spørsmålet om bosted og jurisdiksjon bør klargjøres før en frivillig, midlertidig fosterhjemsplassering foretas av barneverntjenesten.

Fylkesnemndene støtter videre forslaget om at det ikke nå åpnes for adgang til plassering i fosterhjem i utlandet etter et vedtak etter barnevernloven § 4-12.

Overføring av jurisdiksjon

Konvensjonen inneholder regler for overføring av jurisdiksjon mellom medlemsstatene. Den foreslåtte gjennomføringsloven har blant annet nærmere regler om fremgangsmåten ved overføring av en sak. Det følger blant annet av § 4 i forslaget til gjennomføringslov at når fylkesnemnda overfører saken, kan tingretten overprøve vedtaket etter barnevernloven § 7-24. I fjerde ledd i bestemmelsen foreslås det å gi departementet kompetanse til å gi nærmere regler om gjennomføringen av bestemmelsen. Fylkesnemndene støtter dette. Spørsmålet om å overføre jurisdiksjon til et annet lands myndighet kan få store konsekvenser for barnet, og det er derfor viktig at en avgjørelse om dette treffes etter nøye overveielse. Departementet uttaler i høringsnotatet på side 134 at endrede forhold etter at det er truffet vedtak om

omsorgsovertakelse, kan medføre at barnet har sterkere tilknytning til utlandet. Det vises her som eksempel til at biologiske foreldre flytter tilbake til hjemlandet, mens barnet er plassert i fosterhjem i Norge. Departementet uttaler at barneverntjenesten da kan vurdere om de skal fremme en sak for fylkesnemnda om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse og anmode en annen konvensjonsstat om å overta jurisdiksjonen etter artikkel 8 i konvensjonen. Det er etter fylkesnemndenes vurdering blant annet behov for nærmere regler for dette.

Utvexling av opplysninger

Fylkesnemndene vil støtte departementets forslag om å innta nærmere regler om informasjonsutveksling mellom norske og utenlandske myndigheter i gjennomføringsloven. Barnevernssaker vil regelmessig inneholde ømfintlig informasjon og personsensitive opplysninger. Det er viktig at barnas og foreldrenes personvern ivaretas. Samtidig er det viktig at sentrale opplysninger om et barns omsorgssituasjon blir formidlet til de aktuelle myndigheter slik at saken blir tilstrekkelig opplyst og eventuelle nødvendige tiltak kan settes inn. Selv om forvaltningsloven i enkelte tilfeller åpner for å gi ut opplysninger til utenlandske myndigheter, kan det med fordel gis klare regler for utveksling og forsvarlig behandling av personopplysninger i barnevernssaker.

Avsluttende merknader

Fylkesnemndene mener det vil være nyttig at Norge slutter seg til Haagkonvensjonen 1996. Konvensjonen regulerer og forsterker det internasjonale samarbeidet på området, til beste for barn som trenger beskyttelse. Det er likevel viktig å være oppmerksom på de praktiske utfordringene knyttet til oppfølgingen av konvensjonen. Viljen og evnen til å benytte konvensjonen på en effektiv måte vil kunne variere mellom konvensjonsstatene. Norske myndigheter må derfor se konvensjonen i sammenheng med andre tiltak og virkemidler.

Med hilsen

Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker
v/direktør Pernille Pettersen Smith

Anne Cathrine Dietz

